

Olimpiada de Istorie
Faza națională (Brăila): Aprilie 2016
Clasa a X-a

- Toate subiectele sunt obligatorii. Se acordă 10 puncte din oficiu.
- Timpul efectiv de lucru este de 3 ore.

Subiectul I

40 puncte

Citiți cu atenție sursele istorice de mai jos:

A. „În spatele expansiunii unui cuvânt (Lumieres, Enlightenment, Aufklarung, Ilustracion, Iluminismo) s-a ascuns o constelație de opere și curente de o rară diversitate... Pe de o parte, în fiecare țară au coabitat numeroase tendințe. Astfel, putem distinge în Franța un puternic curent raționalist alături de o aspirație la sensibilitatea ce a anunțat romantismul. Pe de altă parte, noile filozofii au variat simțitor în funcție de tradițiile naționale. Dacă Iluminismul francez a răspândit foarte repede un scepticism religios care a dus la înfruntarea dintre filozofi și reprezentanții ortodoxiei creștine, în Anglia și Germania nu a apărut nici o dispută cu Biserica și credințele acesteia. Enlightenment a afectat atât oamenii Bisericii, cât și laicii și deștii. Nu a fost traversat de conflicte fundamentale între empirism și spiritualism, scepticism și credință, progres și conservatorism. În Germania, noua filozofie a rămas puternic speculativă și pătrunsă de spiritualitate. Ea s-a bazat, în general, pe gândirea creștină și a fost susținută de curente mistice... S-a dovedit, adesea, destul de conservatoare și a rămas sub influența statului.

(...) În pofida acestei diversități de curente, anumite atitudini intelectuale noi au caracterizat secolul. <<Spiritul critic>>, în general, a cucerit Europa.

(...) Apoi, secolul al XVIII-lea a fost secolul experienței... Dacă în Anglia gustul pentru empirism s-a pus în acord cu gândirea religioasă, în Franța a favorizat dezvoltarea materialismului (cu Diderot, Helvetius, d'Holbach sau La Mettrie), tendință filozofică ce a apărut ideea că toate legile naturii, ale gândirii sau ale societății au fost rezultatul fenomenelor mecanice sau fizice...”

(Olivier Nay, Istoria ideilor politice)

B. „Căci Iluminismul nu necesită altceva decât libertatea și anume cea mai puțin dăunătoare din tot ce poate fi numit libertate: folosirea în mod public, în toate privințele, a rațiunii. Acum însă aud din toate părțile <<Nu discutați!>>... În aceste cazuri este vorba de o îngrădire a libertății... Eu răspund: folosirea publică a rațiunii trebuie să fie întotdeauna liberă; numai astfel se poate realiza luminarea oamenilor; folosirea privată a rațiunii poate fi însă îngrădită, fără să împiedice astfel prea mult progresul iluminismului. Dar eu înțeleg prin folosirea publică a rațiunii pe aceea pe care cineva, ca savant, și-o exercită în fața întregului public cititor. Folosirea privată a rațiunii este, după mine, aceea pe care el și-o poate exercita la postul sau în slujba încredințată lui de către societate... Acest spirit al libertății se răspândește și în exterior, chiar și acolo unde trebuie să se lupte cu piedicile unei stăpâniri care se înțelege greșit și pe ea însăși. Căci în fața acesteia stă un exemplu clar pentru a arăta că libertatea nu pune în pericol nici în cea mai mică măsură liniștea publică și unitatea obștii.

Dar felul de gândire al unui suveran care o favorizează pe prima (folosirea publică a rațiunii) merge mai departe, înțelegând, chiar și pentru jurisdicția sa, că permisiunea de folosire publică a rațiunii proprii dată supușilor și exprimarea în public a ideilor despre o mai bună orânduire, fie și îmbinată cu o critică sinceră a jurisdicției existente în lume, nu reprezintă nici un pericol...”

(Immanuel Kant, Ce este iluminismul?)

C. „Conform unei idei deseori citate a Doamnei de Lambert, din 1715, <<a filozofă înseamnă să redai rațiunii întreaga demnitate și să o repui în drepturile ei; înseamnă să scuturi jugul tradiției și al autorității>>. Asemenea obiective nu au făcut decât să continue lecțiile de raționalism ale lui Descartes sau Spinoza și critica tuturor credințelor tradiționale, ca și a monarhiei absolute, începută în anumite medii intelectuale europene în anii 1680-1715. Ideile pentru care au pledat, mai ales în Franța, marii scriitori numiți <<filozofi>> au vizat înlocuirea <<tenebrelor>> prin <<luminile>> rațiunii, în scopul realizării fericirii supreme a omenirii. Cu toate nuanțele legate de diferențele opțiunilor personale și de temperament, marii filozofi, mai ales Montesquieu (1689-1755), Voltaire (1694-1778), Rousseau (1712-1778), Diderot (1713-1784), s-au consacrat unei critici sistematice, concertate a societății epocii lor, pe toate planurile, religios, politic, social, economic. Cu rare excepții, filozofii au admis existența unui Dumnezeu creator și organizator al universului. Dar acest Dumnezeu nu a intervenit în istoria umană... Deismul lui Rousseau, mai cald, a fost însoțit de același refuz al Bisericilor instituite, cuiburi de neștiință și fanatism, dar s-a deschis spre o religiozitate profundă și sinceră. Este adevărat că, în același timp, cea mai mare parte a filozofilor, cu Voltaire în frunte, a considerat că religia, garantă a ordinii sociale, a fost necesară <<poporului de rând>>; dar a sosit clipa în care progresul Luminilor a îngăduit eliberarea generală, rezervată încă doar unora. Pe plan politic, filozofii, cu excepția lui Rousseau, au fost de acord cu forma de guvernământ monarhică, dar o monarhie limitată, care să respecte marile libertăți fundamentale: libertatea individuală, libertatea de gândire și de exprimare. Doar Rousseau a preconizat democrația și republica, dar a crezut că ele nu sunt posibile decât în statele mici. S-a deosebit de ceilalți filozofi și deoarece a propovăduit egalitatea și a condamnat proprietatea individuală, în timp ce Montesquieu și Voltaire au rezervat un rol politic de cea mai mare importanță claselor instruite și au apărut proprietatea, cerând în același timp egalitatea civilă în fața legii și a justiției.”

(Jean Carpentier, Francois Lebrun - coordonatori, Istoria Europei)

Răspundeți următoarelor cerințe:

1. Menționați, pe baza sursei A, două asemănări și două deosebiri între formele de manifestare a Iluminismului în statele europene. 8 puncte
2. Precizați, pe baza sursei B, o modalitate de utilizare a rațiunii în conformitate cu principiile Iluminismului. 2 puncte
3. Precizați, pe baza sursei C, două deosebiri între ideile politice susținute de Rousseau și cele susținute de Montesquieu și Voltaire. 4 puncte
4. Prezentați un model politic instaurat la sfârșitul secolului al XVII-lea, corespunzător principiilor menționate în sursa C. 5 puncte
5. Prezentați două documente adoptate în secolul al XVIII-lea, care au atestat influența Iluminismului asupra organizării statelor moderne. 10 puncte
6. Numiți un reprezentant al Iluminismului menționat în sursa A și precizați titlul unei opere elaborată de către acesta. 3 puncte
7. Formulați o opinie referitoare la concepțiile reprezentanților Iluminismului privind religia, folosind ca argumente două informații din sursa C. 8 puncte

Subiectul al II-lea

50 puncte

Elaborați, în aproximativ patru-cinci pagini, o sinteză despre **Modernizarea spațiului românesc în contextul relațiilor internaționale din secolul al XIX-lea**, având în vedere:

- prezentarea unei acțiuni revoluționare desfășurată în spațiul românesc la începutul secolului al XIX-lea;
- precizarea a două consecințe ale relațiilor internaționale din primele trei decenii ale secolului al XIX-lea asupra evoluției Principatelor Române;

- prezentarea unui act cu rol constituțional adoptat în Principatele Române în prima jumătate a secolului al XIX-lea;
- menționarea unei aspirații a revoluției de la 1848-1849 din spațiul românesc și precizarea a două modalități propuse pentru îndeplinirea acesteia;
- prezentarea unei consecințe a relațiilor internaționale din deceniul șase al secolului al XIX-lea pentru spațiul românesc;
- menționarea a trei fapte istorice desfășurate în plan intern, referitoare la modernizarea societății românești, din a doua jumătate a secolului al XIX-lea;
- formularea unei opinii cu privire la rolul factorilor externi în evoluția României, în a doua jumătate a secolului al XIX-lea și susținerea acesteia prin două argumente istorice.

Notă!

Se punctează și utilizarea **limbajului istoric adecvat**, **structurarea** prezentării, evidențierea **relației cauză-efect**, elaborarea argumentării (prezentarea faptelor istorice și a conectorilor care exprimă cauzalitatea și concluzia) respectarea **succesiunii cronologice/logice** a faptelor istorice și **încadrarea** în limita de spațiu precizată.

